TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2010. gada 2. decembrī *

Lieta C-225/09

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Giudice di pace di Cortona* (Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2009. gada 23. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2009. gada 19. jūnijā, tiesvedībā

Edyta Joanna Jakubowska

pret

Alessandro Maneggia.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: piektās palātas priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs E. Levits, tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents) un M. Safjans [*M. Safjan*],

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ģenerāladvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],
sekretārs M. A. Godisārs [*M.-A. Gaudissart*], nodaļas vadītājs,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2010. gada 24. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— E. J. Jakubovskas [*Jakubowska*] vārdā — M. Fridžesi di Ratalma [*M. Frigessi di Rattalma*], *avvocato*,

— Itālijas valdības vārdā — Dž. Palmjēri [*G. Palmieri*], pārstāve, kurai palīdz P. Džentili [*P. Gentili*] un L. Ventrella [*L. Ventrella*], *avvocati dello Stato*,

— Īrijas valdības vārdā — D. Dž. O'Hagans [*D. J. O'Hagan*], pārstāvis, kuram palīdz M. Kolinss [*M. Collins*], *SC*,

— Ungārijas valdības vārdā — R. Šomšiča [*R. Somssich*], M. Fehērs [*M. Fehér*] un Z. Tota [*Z. Tóth*], pārstāvji,

— Austrijas valdības vārdā — E. Rīdls [*E. Riedl*], pārstāvis,

— Portugāles valdības vārdā — L. Fernandišs [*L. Fernandes*], pārstāvis,

— Slovēnijas valdības vārdā — N. Pintare Gosenka [*N. Pintar Gosenca*], pārstāve,

— Eiropas Komisijas vārdā — H. Stēvlbeks [*H. Støvlbæk*] un E. Montaguti [*E. Montaguti*], pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunktu, 4., 10., 81. un 98. pantu, Padomes 1977. gada 22. marta Direktīvu 77/249/EEK par pasākumiem, kas palīdz advokātiem sekmīgi īstenot brīvību sniegt pakalpojumus (OV L 78, 17. lpp.), Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvu 98/5/EK par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgu praktizēšanu dalībvalstī [lai atvieglotu pastāvīgu praktizēšanu advokāta profesijā

dalībvalstī], kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta kvalifikācija (OV L 77, 36. lpp.), kā arī vispārīgos tiesiskās paļāvības aizsardzības un iegūto tiesību ievērošanas principus.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp E. J. Jakubovsku un A. Manedžu [*Maneggia*] par prasību atlīdzināt zaudējumus — strīdu, saistībā ar kuru tika ierosināta šobrīd *Giudice di pace di Cortona* (Kortonas Miertiesa) izskatīšanā esošā tiesvedība, kurā E. J. Jakubovsku pārstāvošie advokāti tika izslēgti no *Ordine degli Avvocati di Perugia* (Perudžas Advokātu kolēģija, Itālija) reģistra.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 77/249

3 Direktīvas 77/249 1. panta 1. punkta pirmajā daļā ir noteikts:

"Šī direktīva tajā noteiktajās robežās un saskaņā ar tajā paredzētajiem nosacījumiem tiek piemērota attiecībā uz advokātu darbību pakalpojumu sniegšanā."

4 Šīs pašas direktīvas 6. pantā ir paredzēts:

"Jebkura dalībvalsts var izslēgt advokātus, kuri atrodas algota darba attiecībās ar valsts vai privātu uzņēmumu, no darbības veikšanas saistībā ar šā uzņēmuma pārstāvēšanu tiesvedības procesā tiktāl, cik šajā valstī reģistrētajiem advokātiem nav atļauts veikt šīs darbības."

5 Ņemot vērā minētā 6. panta atšķirīgās valodu versijas, un ar mērķi nodrošināt, ka visām šīm versijām ir vienāda piemērošanas joma, formulējums "ente pubblico o privato" šī panta itāļu valodas versijā ir saprotams tādējādi, ka tas attiecas uz jēdzienu "valsts vai privāts uzņēmums" (*impresa pubblica o privata*).

Direktīva 98/5

6 Direktīvas 98/5 3. pantā ir paredzēts:

"1. Advokāts, kurš vēlas praktizēt dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā viņš ieguvis savu profesionālo kvalifikāciju, reģistrējas minētās valsts kompetentajā iestādē.

2. Uzņēmējas dalībvalsts kompetentā iestāde reģistrē advokātu, kad viņš ir uzrādījis sertifikātu, kurš apliecina viņa reģistrāciju savas mītnes valsts kompetentajā iestādē. [..]

[..]"

7 Šīs pašas direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

"Neatkarīgi no tām profesionālās ētikas normām [profesionālo darbību reglamentējošām un ētikas normām], kas viņam jāievēro savā mītnes dalībvalstī, advokāts, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, attiecībā uz uzņēmējā dalībvalstī veicamo profesionālo darbību ievēro tās pašas profesionālās ētikas normas [profesionālo darbību reglamentējošās un ētikas normas] kā advokāti, kas praktizē ar uzņēmējas dalībvalsts attiecīgajiem profesionālajiem nosaukumiem."

8 Minētās direktīvas 7. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Ja advokāts, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, nepilda uzņēmējā dalībvalstī spēkā esošos pienākumus, piemēro uzņēmējā dalībvalstī paredzēto reglamentu, sodus un tiesiskās aizsardzības līdzekļus."

9 Direktīvas 98/5 8. pantā ir noteikts:

"Advokāts, kurš reģistrēts uzņēmējā dalībvalstī ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, var praktizēt kā algots jurists, strādājot pie cita advokāta, advokātu asociācijā vai juridiskā firmā, vai valsts vai privātā uzņēmumā, ciktāl uzņēmēja dalībvalsts to atļauj advokātiem, kuri reģistrēti ar šajā valstī lietoto profesionālo nosaukumu."

10 Ņemot vērā minētā 8. panta atšķirīgās valodu versijas, un ar mērķi nodrošināt, ka visām šīm versijām ir vienāda piemērošanas joma, formulējums "ente pubblico o privato" šī panta itāļu valodas versijā ir saprotams tādējādi, ka tas attiecas uz jēdzienu "valsts vai privāts uzņēmums" (*impresa pubblica o privata*).

Valsts tiesiskais regulējums

11 Karaļa 1933. gada 27. novembra Dekrētlikuma Nr. 1578 par "avvocato" un "procuratore legale" profesiju regulējumu (*ordinamento delle professioni di avvocato e procuratore legale*, 1933. gada 5. decembra *Gazzetta ufficiale del Regno d'Italia* Nr. 281), kurš ar 1934. gada 22. janvāra Likumu Nr. 36 (1934. gada 30. janvāra *Gazzetta ufficiale del Regno d'Italia* Nr. 24) izdarītajiem grozījumiem pārveidots par likumu, 3. panta otrajā daļā ir noteikts:

"[It īpaši praktizēšana advokāta profesijā nav] savienojama ar jebkādu darbu vai amatu, kuru finansē no valsts, provinču, komūnu [..] budžeta, un vispārīgi kurš tiek veikts valsts iestādē, kura ir valsts, provinču vai komūnu pārraudzībā vai kontrolē."

12 1996. gada 23. decembra Likuma Nr. 662 par valsts finanšu racionalizēšanas pasākumiem (*misure di razionalizzazione della finanza pubblica*, 1996. gada 28. decembra *GURI* Nr. 303 kārtējais pielikums), kurā grozījumi izdarīti ar 1997. gada 28. marta Dekrētlikumu Nr. 79 par steidzamiem valsts finanšu izlīdzināšanas pasākumiem (*misure urgenti per il riequilibrio della finanza pubblica*), kurš ar 1997. gada 28. maija Likumu Nr. 140 (1997. gada 29. maija *GURI* Nr. 123, 5. lpp.; turpmāk tekstā — "Likums Nr. 662/96") izdarītajiem grozījumiem pārveidots par likumu, 1. panta 56. un 56.a punktā ir paredzēts:

"56. Normatīvie noteikumi [..], kas aizliedz reģistrāciju profesiju reģistros, nav piemērojami nepilna laika darbā nodarbinātiem valsts iestāžu ierēdņiem, kuru darba laiks nepārsniedz 50 % no pilna laika darba.

56. a Noteikumi, kas 56. punktā minētajām personām aizliedz reģistrāciju profesiju reģistros un praktizēšanu profesijā, tiek atcelti. Piemēro citus noteikumus, kuros ir paredzēti nosacījumi attiecībā uz reģistrāciju profesiju reģistros un praktizēšanu šajā profesijā. Ierēdņiem, kuri ir reģistrēti profesiju reģistros un kuri praktizē profesijā, nevar uzdot profesionālus amatpienākumus valsts pārvaldē; šie ierēdņi nevar uzņemties vest lietas, kurās kā puse piedalās valsts pārvalde."

13 2003. gada 25. novembra Likuma Nr. 339 par noteikumiem attiecībā uz praktizēšanas advokāta profesijā nesavienojamību (*norme in materia di incompatibilità dell'esercizio della professione di avvocato*, 2003. gada 1. decembra *GURI* Nr. 279, 6. lpp.; turpmāk tekstā — "Likums Nr. 339/2003"), kas stājās spēkā 2003. gada 2. decembrī, 1. pantā ir paredzēts:

"Likuma Nr. [662/96] 1. panta 56., 56.a un 57. punkta noteikumi nav piemērojami reģistrācijai advokātu kolēģiju reģistros, attiecībā uz kuriem spēkā ir ierobežojumi un aizliegumi, kuri ir noteikti Karaļa 1933. gada 27. novembra Dekrētlikumā Nr. 1578, kurš ar 1934. gada 22. janvāra Likumu Nr. 36 izdarītajiem grozījumiem pārveidots par likumu, un vēlāk attiecībā uz šiem ierobežojumiem un aizliegumiem izdarītie grozījumi."

14 Šī paša likuma 2. pantā ir noteikts:

"1. Ierēdņi, kas tika reģistrēti advokātu kolēģijas reģistrā pēc Likuma Nr. [662/96] stāšanās spēkā un joprojām ir reģistrēti, var izvēlēties turpināt civildienesta attiecības, trīsdesmit sešu mēnešu laikā no šī likuma spēkā stāšanās brīža par to paziņojot tās kolēģijas padomei, pie kuras viņi ir reģistrēti.

Ja paredzētajā termiņā paziņojums netiek saņemts, advokātu kolēģiju padomes pēc savas ierosmes svītro reģistrēto personu no sava reģistra.

2. Ierēdnim 1. punktā minētajā gadījumā ir tiesības tikt atpakaļuzņemtam pilna laika darbā.

3. Šī trīsdesmit sešu mēnešu termiņa laikā, kas ir paredzēts 1. punktā, ierēdnis var izvēlēties izbeigt civildienesta attiecības un tādējādi saglabāt reģistrāciju advokātu kolēģijas reģistrā.

4. Nepilna laika darbu strādājošs ierēdnis, kurš ir izvēlējies advokāta profesiju šī likuma izpratnē, uz pieciem gadiem saglabā tiesības trīs mēnešu laikā no lūguma iesniegšanas būt atpakaļuzņemtam dienestā pilna laika darbā, amatā, ko viņš ieņēma izvēles brīdī pārvaldes iestādē, kurā viņš bija nodarbināts, ja netiek pārsniegts darbinieku skaits. Šajā gadījumā darba stāžu aptur uz visu dienesta attiecību izbeigšanas periodu un atsāk skaitīt ar atpakaļuzņemšanas brīdi."

Pamata lieta un prejudiciālie jautājumi

15 E. J. Jakubovska uzsāka tiesvedību pret A. Manedžu *Giudice di pace di Cortona* par zaudējumu atlīdzību EUR 200 apmērā, jo A. Manedža nejauši bija sabojājis viņas īpašumā esošo automašīnu.

16 Šajā tiesvedībā E. J. Jakubovsku pārstāvēja M. Macolais [*Mazzolai*] un L. Nardelli [*Nardelli*], Perudžas Advokātu kolēģijas reģistrā reģistrēti advokāti. Viņiem kā nepilna laika darbā nodarbinātiem ierēdņiem bija piemērojams Likuma Nr. 662/96 1. panta 56. un 56.a punkts.

17 Pēc Likuma Nr. 339/2003 spēkā stāšanās un šī likuma 2. panta 1. punktā paredzētā termiņa izbeigšanās Perudžas Advokātu kolēģijas padome laikā, kamēr pamata lieta atradās izskatīšanā iesniedzējtiesā, pieņēma divus lēmumus, ar kuriem tika uzdots izslēgt minētos advokātus no šīs kolēģijas reģistra.

18 E. J. Jakubovska iesniedza procesuālo rakstu, kurā lūdza, lai viņas advokātiem tiktu atļauts turpināt viņu pārstāvēt, un uzskatīja, ka Likums Nr. 339/2003 ir pretrunā EK līgumam, kā arī vispārīgajiem tiesiskās paļāvības aizsardzības un iegūto tiesību ievērošanas principiem.

19 Šādos apstākļos *Giudice di pace di Cortona* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus jautājumus:

"1) Vai [EKL] 3. panta g) apakšpunkts, 4., 10., 81. un 98. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā [..] Likuma Nr. 339/2003 1. un 2. pants, ar kuriem no jauna tiek ieviesta praktizēšanas advokāta profesijā nesavienojamība ar nepilna laika darbu valsts civildienestā, un ierēdņiem, kuriem ir tiesības praktizēt advokāta profesijā, tiek liegts tajā praktizēt, ar kompetentās advokātu kolēģijas padomes lēmumu izslēdzot viņus no advokātu kolēģijas reģistra, ja vien ierēdnis neizvēlas izbeigt civildienesta attiecības?

2) Vai [EKL] 3. panta g) apakšpunkts, 4., 10. un 98. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā [..] Likuma Nr. 339/2003 1. un 2. pants [..]?

3) Vai [..] Direktīvas 77/249 [..] 6. pants [..] ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā [..] Likuma Nr. 339/2003 1. un 2. pants [..], ja šo valsts tiesisko regulējumu piemēro arī advokātiem, kuri atrodas algota darba attiecībās un darbojas advokāta profesijā, izmantojot pakalpojumu sniegšanas brīvību?

4) Vai [..] Direktīvas 98/5 [..] 8. pants [..] ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams advokātam, kurš kā ierēdnis ir nodarbināts nepilna laika darbā?

5) Vai ar vispārīgajiem [Savienības] tiesiskās paļāvības aizsardzības un jau iegūto tiesību [ievērošanas] principiem tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā [..] Likuma Nr. 339/2003 1. un 2. pants, ar kuriem tiek ieviesta praktizēšanas advokāta profesijā nesavienojamība ar nepilna laika darbu valsts civildienestā, kuru piemēro arī advokātiem, kuri šī likuma [..] spēkā stāšanās brīdī jau bija reģistrēti advokātu kolēģijas reģistros, [šajā] 2. pantā paredzot tikai īsu termiņu, lai viņi izdarītu izvēli starp civildienestu vai praktizēšanu advokāta profesijā?"

20 Atbildot uz Tiesas saskaņā ar Tiesas Reglamenta 54.a pantu rakstveidā uzdotajiem jautājumiem E. J. Jakubovskas pārstāvjiem *ad litem*, L. Nardelli ar 2010. gada 31. maijā datētu vēstuli iesniedza Perudžas Advokātu kolēģijas padomes izziņu, no kuras izriet, ka viņš formāli ir reģistrēts šīs kolēģijas reģistrā līdz brīdim, kad šī kolēģija tiks informēta par Valsts Advokātu kolēģijas padomes lēmuma, ar kuru noraidīta L. Nardelli

iesniegtā sūdzība attiecībā uz par viņu pieņemto izslēgšanas lēmumu, paziņošanas datumu.

21 Ar šo pašu vēstuli L. Nardelli informēja Tiesu, ka M. Macolais ir atteicies no pārstāvības *ad litem* — statusa, kāds viņam bija pamata lietā. Turklāt viņš norādīja, ka E. J. Jakubovska ir piešķīrusi īpašu pārstāvību *ad litem* M. Fridžesi di Ratalmam, lai viņu pārstāvētu Tiesas sēdē.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par prejudiciālo jautājumu pieņemamību

22 Vispirms ir jānorāda — tas, ka prejudiciālajiem jautājumiem nav nekādas saiknes ar pašu E. J. Jakubovskas celtās prasības pret A. Manedžu priekšmetu, nenozīmē, ka šie jautājumi ir nepieņemami. Minēto jautājumu mērķis ir ļaut iesniedzējtiesai izvērtēt tāda valsts tiesiskā regulējuma tiesiskumu, kuru piemērojot pamata lietā, radās papildu strīds. Tā kā šis strīds radās šajā lietā, minētā tiesa var uzdot jautājumu Tiesai par to, kā interpretēt Savienības tiesību normas, kuras, tāsprāt, šajā ziņā ir būtiskas.

23 Dažas valdības, kuras ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, kā arī Eiropas Komisija, neapstrīdot šāda lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas iespēju, tomēr ir izvirzījušas iebildes par nepieņemamību attiecībā uz *Giudice di pace di Cortona* uzdotajiem jautājumiem.

24 Īrijas un Austrijas valdības uzsver, ka visi pamata lietas apstākļi saistībā ar E. J. Jakubovskas pārstāvju *ad litem* iespēju praktizēt advokāta profesijā, ir saistīti tikai ar vienas dalībvalsts teritoriju. Līdz ar to iesniedzējtiesas izvirzītie Savienības tiesību problēmjautājumi esot vienīgi hipotētiski un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu šī iemesla dēļ būtu jāatzīst par nepieņemamu.

25 Ungārijas valdība uzskata, ka attiecībā uz iesniedzējtiesas minēto Itālijas tiesisko regulējumu katrā ziņā nav piemērojamas Savienības tiesību normas par praktizēšanu advokāta profesijā, jo minētais valsts tiesiskais regulējums attiecas uz ierēdņiem, savukārt Direktīvas 77/249 un 98/5 ir par praktizēšanu šajā profesijā, ko veic neatkarīgi praktizējoši advokāti vai advokāti, kuri praktizē kā algoti juristi, strādājot pie cita advokāta, advokātu asociācijā vai uzņēmumā.

26 Komisija uzskata, ka trešais jautājums ir jāatzīst par hipotētisku un līdz ar to nepieņemamu, jo šis jautājums attiecas uz praktizēšanu advokāta profesijā pakalpojumu sniegšanas ietvaros, savukārt pamata lietā apspriestais tiesiskais regulējums ir par advokāta reģistrāciju.

27 Komisija arī izsaka šaubas par piektā jautājuma pieņemamību, ņemot vērā, ka Itālijas tiesību akti, saistībā ar kuriem tiek lūgts interpretēt vispārīgos Savienības tiesību principus, nav tikuši pieņemti, lai izpildītu pienākumus, kuri saskaņā ar šīm tiesībām ir paredzēti attiecībā uz Itālijas Republiku.

28 Ņemot vērā šīs vairākās iebildes par nepieņemamību, jāatgādina, ka uz prejudiciālajiem jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas atbilstības

prezumpcija. Valsts tiesas iesniegto lūgumu Tiesa var noraidīt tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamata lietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (šajā ziņā skat. it īpaši 2006. gada 5. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-94/04 un C-202/04 *Cipolla* u.c., Krājums, I-11421. lpp., 25. punkts, kā arī 2010. gada 1. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-570/07 un C-571/07 *Blanco Pérez* un *Chao Gómez*, Krājums, I-4629. lpp., 36. punkts).

29 Taču, runājot par pirmo, otro un ceturto jautājumu, nav acīmredzams, ka lūgtajai interpretācijai nebūtu nekādas saistības ar pamata lietā izvirzītā procesuālā jautājuma faktiskajiem apstākļiem vai priekšmetu vai ka problēma būtu hipotētiska.

30 Pirmkārt, jāatgādina, ka likums, kurš ir piemērojams visā dalībvalsts teritorijā, attiecīgā gadījumā var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta izpratnē (šajā ziņā skat. 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā C-35/99 *Arduino*, *Recueil*, I-1529. lpp., 33. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Cipolla* u.c., 45. punkts). Tādējādi pirmais un otrais jautājums, kuru mērķis ir noskaidrot, vai Savienības tiesību normas konkurences jomā pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā Likums Nr. 339/2003, nav acīmredzami nebūtisks.

31 Otrkārt, runājot par ceturto jautājumu, jānorāda, kā tiesas sēdē minējusi Itālijas valdība un Komisija, ka Direktīvas 98/5 8. pantā ietvertā noteikuma mērķis nav vienīgi tāds, ka advokātiem, kuri ir reģistrēti uzņemošajā dalībvalstī ar citā dalībvalstī iegūtu profesionālo nosaukumu, ir tādas pašas tiesības kā tās, kuras ir advokātiem, kuri reģistrēti šajā uzņemošajā dalībvalstī ar tajā iegūtu profesionālo nosaukumu. Ar šo noteikumu arī tiek nodrošināts, ka pēdējie minētie advokāti necieš no atgriezeniskās

diskriminācijas, kas varētu notikt, ja attiecībā uz viņiem paredzētie noteikumi netiktu piemēroti arī advokātiem, kuri minētajā uzņemošajā dalībvalstī ir reģistrēti ar citā dalībvalstī iegūtu profesionālo nosaukumu.

32 Tādējādi tas, ka izslēgšanas no Perudžas Advokātu kolēģijas reģistra procedūra, saistībā ar kuru tika uzdoti prejudiciālie jautājumi, attiecas uz advokātiem, kuri praktizē šajā profesijā Itālijā ar šajā dalībvalstī iegūtu profesionālo nosaukumu, nekādi nenozīmē, ka uzdotais ceturtais jautājums ir hipotētisks. Tieši pretēji, lūgtā Direktīvas 98/5 8. panta interpretācija iesniedzējtiesai palīdzēs noteikt, vai ar Likumu Nr. 339/2003 ir radīta atgriezeniskā diskriminācija, kas ir pretēja Savienības tiesībām.

33 Turklāt ceturtā jautājuma pieņemamību neatceļ Ungārijas valdības arguments, saskaņā ar kuru Likumā Nr. 339/2003 — tā kā tas attiecas uz ierēdņiem — nav regulēta neviena no situācijām, kuras minētas Direktīvas 98/5 8. pantā, kurš attiecas vienīgi uz advokātiem, kuri praktizē kā algoti juristi, "strādājot pie cita advokāta, advokātu asociācijā vai juridiskā firmā, vai valsts vai privātā uzņēmumā".

34 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Ungārijas valdības minētais izņēmums, proti, Savienības tiesību nepiemērojamība ierēdņiem, attiecas vienīgi uz tādu nodarbinātību, kura ietver dalību publiskās varas īstenošanā un kura tādējādi prasa īpašu attiecību ar valsti esamību. Savukārt Savienības tiesību normas brīvas pārvietošanās jomā ir piemērojamas attiecībā uz nodarbinātību, kas, kaut arī tā ir saistīta ar valsti vai citām publisko tiesību personām, nav saistīta ne ar vienu no uzdevumiem, kas attiecas uz valsts pārvaldi tiešā šī vārda nozīmē (šajā ziņā skat. it īpaši 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā C-405/01 *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española*, *Recueil*, I-10391. lpp., 39. un 40. punkts, kā arī 2009. gada 10. decembra spriedumu lietā C-345/08 *Pésla*, Krājums, I-11677. lpp., 31. punkts).

35 Runājot konkrētāk par Direktīvas 98/5 8. pantā ietverto jēdzienu "valsts uzņēmums", saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja valsts pārvaldē integrēta struktūra veic darbības, kurām ir saimniecisks raksturs un kuras nav saistītas ar publiskās varas prerogatīvu īstenošanu, šī struktūra ir jāuzskata par šādu uzņēmumu (šajā ziņā skat. 1993. gada 27. oktobra spriedumu lietā C-69/91 *Decoster*, *Recueil*, I-5335. lpp., 15. punkts; 2000. gada 14. septembra spriedumu lietā C-343/98 *Collino* un *Chiappero*, *Recueil*, I-6659. lpp., 33. punkts, kā arī 2009. gada 26. marta spriedumu lietā C-113/07 P *SELEX Sistemi Integrati*/Komisija, Krājums, I-2207. lpp., 82. punkts).

36 No tā izriet, ka Likuma Nr. 339/2003 — kurš, lasot to kopā ar Karaļa 1933. gada 27. novembra Dekrētlikumu Nr. 1578, uz kuru šis likums atsaucas, attiecas uz advokātiem, kuri ir reģistrēti kādas Itālijas Republikas advokātu kolēģijas reģistrā un kuri arī ir nodarbināti tādā valsts iestādē, kas atrodas Itālijas Republikas vai kādas tās teritoriālās pašvaldības pārraudzībā vai kontrolē, — piemērojamības joma sakrīt ar Direktīvas 98/5 8. panta piemērojamības jomu attiecībā uz advokātiem, kurus nodarbina struktūra, kas, kaut arī tā ir pakļauta Itālijas valsts vai kādas tās teritoriālās pašvaldības kontrolei, ir "valsts uzņēmums".

37 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzskatāms par pieņemamu attiecībā uz uzdoto pirmo, otro un ceturto jautājumu.

38 Savukārt attiecībā uz trešo jautājumu, kurš ir par Direktīvu 77/249 un tādējādi par praktizēšanu advokāta profesijā pakalpojumu sniegšanas brīvības ietvaros, ir jākonstatē, ka Tiesas atbilde uz šo jautājumu nevarēs būt lietderīga iesniedzējtiesai. Iesniedzējtiesā izvirzītais jautājums attiecas uz to, vai advokātu izslēgšana saskaņā ar Likumu Nr. 339/2003 ir saderīga ar Savienības tiesībām. Kā Komisija pareizi ir norādījusi, šajā kontekstā runa ir par advokāta reģistrāciju un līdz ar to jomu, kura ir regulēta

Direktīvā 98/5, nevis praktizēšanu advokāta profesijā pakalpojumu sniegšanas brīvības ietvaros.

39 Tādējādi lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir atzīstams par nepieņemamu attiecībā uz uzdoto trešo jautājumu.

40 Visbeidzot attiecībā uz piekto jautājumu no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Giudice di pace di Cortona*, uzdodot šo jautājumu, lūdz Tiesai, pamatojoties uz tās judikatūru par tiesiskās paļāvības aizsardzības un tiesiskās drošības principiem, izvērtēt no Likuma Nr. 339/2003 izrietošo grozījumu, kurš ir nelabvēlīgs tām personām, kuras vienlaikus vēlas praktizēt advokāta profesijā un būt nodarbinātām valsts iestādē nepilna laika darbā, ņemot vērā, ka ar šo likumu tika atcelts šīm personām labvēlīgāks režīms, kurš tika ieviests ar Likumu Nr. 662/96.

41 Nelemjot par Komisijas izvirzīto argumentu par šī jautājuma nepieņemamību, pietiek konstatēt, ka Tiesa katrā ziņā nevar uz to sniegt lietderīgu atbildi, ņemot vērā, ka tās rīcībā nav vajadzīgās informācijas, lai to izdarītu.

42 Runājot par tiesiskās drošības principu, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesiskajam regulējumam, kas rada privātpersonām nelabvēlīgas sekas, ir jābūt skaidram un precīzam un tā piemērošanai — tādai, ko attiecīgās personas var paredzēt (2010. gada 14. septembra spriedums lietā C-550/07 P *Akzo Nobel Chemicals* un *Akcros Chemicals*/Komisija, Krājums, I-8301. lpp., 100. punkts un tajā minētā judikatūra). Taču nedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, nedz Tiesā iesniegtie apsvērumi neļauj Tiesai noteikt, kādā aspektā vai kāda iemesla dēļ tiek apšaubīta Likuma Nr. 339/2003 skaidrība vai paredzamība.

43 Turklāt iesniedzējtiesa saistībā ar šo principu uzdoto jautājumu ir norādījusi, ka Likumam Nr. 339/2003 ir atpakaļejoša spēka iedarbība — iedarbība, ko nepieļauj tiesiskās drošības princips. Šo iespējamo Likuma Nr. 339/2003 atpakaļejošā spēka iedarbību tomēr acīmredzami apstrīd arī lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertais konstatējums, saskaņā ar kuru šī likuma spēkā stāšanās neietekmē līdztekus pastāvošās tiesības praktizēt profesijā, kuras līdz šī likuma spēkā stāšanās brīdim bija noteiktas ar Likumu Nr. 662/96, jo ar Likumu Nr. 339/2003 ir ieviests trīs gadu pārejas periods, lai nepieļautu, ka ar to ieviestās izmaiņas ir jāpiemēro nekavējoties.

44 Attiecībā uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principu saskaņā ar iedibināto judikatūru personām nav pamata tiesiski paļauties, ka tiks saglabāta pašreizējā situācija, kas var tikt grozīta, valsts iestādēm īstenojot savu diskrecionāro varu (2009. gada 10. septembra spriedums lietā C-201/08 *Plantanol*, Krājums, I-8343. lpp., 53. punkts un tajā minētā judikatūra). Ņemot vērā šo pastāvīgo judikatūru, Tiesa tādu prejudiciālo jautājumu kā šajā tiesvedībā uzdoto piekto jautājumu nevar lietderīgi izvērtēt, ja nav sniegts minimāls pamata lietā izvirzīto argumentu apraksts, lai pierādītu, ka šajā lietā apspriestā tiesiskā regulējuma pieņemšana nav saistīta ar gadījumu, kad likumdevējs vienkārši ir grozījis esošo tiesisko regulējumu, lai to piemērotu kaut kad nākotnē.

45 Šajā lietā iesniedzējtiesa vienīgi ir norādījusi, ka ar Likumu Nr. 339/2003 ļoti būtiski ir grozīta un, kā daži uzskata, negaidīti grozīta iepriekš spēkā esošā ar Likumu Nr. 662/96 ieviestā kārtība. Taču ir jākonstatē, ka tikai tas vien, ka likumdevējs ir pieņēmis jaunu likumu un ka tas būtiski atšķiras no iepriekš spēkā esošā likuma, nav pietiekams pamats, lai Tiesa veiktu piektā jautājuma vispusēju vērtējumu.

46 Ņemot vērā iepriekš minēto, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams arī attiecībā uz uzdoto piekto jautājumu.

Par lietas būtību

Par pirmo un otro jautājumu

47 Uzdodot pirmo un otro jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts, 4., 10., 81. un 98. pants pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā to, kas izriet no Likuma Nr. 339/2003 1. un 2. panta, saskaņā ar kuru ierēdņiem, kuri ir nodarbināti nepilna laika darbā, tiek liegts praktizēt advokāta profesijā, pat ja viņiem ir tiesības tajā praktizēt, izslēdzot viņus no advokātu kolēģijas reģistra.

48 Kaut arī EKL 81. pants pats par sevi attiecas tikai uz uzņēmumu rīcību un neattiecas uz dalībvalstu normatīvajiem vai administratīvajiem pasākumiem, tomēr šis pants, skatot to kopā ar EKL 10. pantu, uzliek dalībvalstīm pienākumu neveikt vai atcelt tādus pasākumus, pat ja tiem ir normatīvs vai administratīvs raksturs, kuru dēļ uzņēmumiem piemērojamie konkurences noteikumi zaudētu savu lietderīgo iedarbību (iepriekš minētie spriedumi lietā *Arduino*, 34. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Cipolla* u.c., 46. punkts).

49 Tiesa it īpaši ir nospriedusi, ka EKL 10. un 81. pants ir pārkāpts, ja dalībvalsts nosaka pienākumu noslēgt vai atbalsta tādu aizliegto vienošanos noslēgšanu, kas ir pretējas EKL 81. pantam, vai ja tā nostiprina šādu vienošanos ietekmi, vai atņem savam tiesiskajam regulējumam likuma spēku, deleģējot privātiem saimnieciskās darbības subjektiem atbildību par tādu lēmumu pieņemšanu, kas ietekmē ekonomiskās intereses

(iepriekš minētie spriedumi lietā *Arduino*, 35. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Cipolla* u.c., 47. punkts).

50 Tas, ka dalībvalsts tādām profesionālās asociācijas struktūrām kā dažādu advokatūru advokātu kolēģiju padomes pieprasa pēc savas ierosmes izslēgt no advokātu kolēģijas reģistra šajā profesijā praktizējošās personas, kuras vienlaikus strādā ierēdņa amatā nepilna laika darbu un kuras noteiktā termiņā nav izvēlējušās vai nu saglabāt reģistrāciju minētajā reģistrā, vai arī saglabāt darba attiecības ar valsts iestādi, kura tās nodarbina, tomēr neliecina par to, ka šī dalībvalsts tās tiesiskajam regulējumam ir atņēmusi likuma spēku. Patiesībā minētajām padomēm nav nekādas ietekmes attiecībā uz to, ka ar likumu ir noteikta izslēgšanas lēmumu pieņemšana pēc savas ierosmes.

51 Tādu pašu iemeslu dēļ tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamata lietā apspriesto nevar uzskatīt par tādu, ar kuru ir noteikts pienākums noslēgt vai atbalstīt tādu aizliegto vienošanos noslēgšanu, kas ir pretējas EKL 81. pantam.

52 Šos apsvērumus nekādi neatspēko nedz EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts, kurā paredzēta Eiropas Savienības darbība attiecībā uz sistēmu, kas nodrošina to, ka iekšējā tirgū nav izkropļota konkurence, nedz EKL 4. un 98. pants, ar kuriem ir noteikts izstrādāt ekonomikas politiku saskaņā ar principu, kas paredz atvērta tirgus ekonomiku, kurā pastāv brīva konkurence.

53 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz uzdoto pirmo un otro jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts, 4., 10., 81. un 98. pants pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru ierēdņiem, kuri ir nodarbināti nepilna laika

darbā, tiek liegts praktizēt advokāta profesijā, pat ja viņiem ir tiesības tajā praktizēt, paredzot viņu izslēgšanu no advokātu kolēģijas reģistra.

Par ceturto jautājumu

54 Kā minēts lēmumā par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, *Giudice di pace di Cortona*, uzdodot ceturto jautājumu, mērķis būtībā ir noskaidrot, vai ar Direktīvas 98/5 8. pantu uzņemošajai dalībvalstij dotā iespēja reglamentēt un attiecīgā gadījumā ierobežot to, ka šajā valstī reģistrētie advokāti veic atsevišķu kategoriju darbus, pastāv arī attiecībā uz advokātiem, kuri kādā no šiem darbiem vēlas būt nodarbināti vienīgi nepilna laika darbā.

55 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms lietderīgi ir atgādināt, ka Savienības likumdevējs, pieņemot Direktīvu 98/5, bija iecerējis likvidēt atšķirības starp valstu tiesību normām par advokāta reģistrācijas nosacījumiem (2006. gada 19. septembra spriedums lietā C-506/04 *Wilson*, Krājums, I-8613. lpp., 64. punkts).

56 Tiesa jau ir precizējusi, ka Direktīva 98/5, ņemot vērā šo mērķi, ir jāuzskata par tādu, ar kuru tiek veikta pilnīga tādu priekšnosacījumu saskaņošana, kuri ir jāizpilda, lai varētu reģistrēties uzņemošās dalībvalsts kompetentajā iestādē, un šie nosacījumi lielā mērā prasa vienīgi iesniegt šai iestādei sertifikātu par reģistrāciju izcelsmes dalībvalsts kompetentajā iestādē (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Wilson*, 65.–67. punkts).

57 Tomēr, kā nepārprotami izriet no Direktīvas 98/5 6. panta, ar reģistrāciju uzņemošajā dalībvalstī advokātiem, kuri praktizē ar citā dalībvalstī iegūtu profesionālo nosaukumu, tiek piemērotas uzņemošajā dalībvalstī spēkā esošās profesionālo darbību reglamentējošās un ētikas normas. Taču šie noteikumi, pretēji tiem noteikumiem, kuri attiecas uz reģistrācijai paredzētajiem priekšnosacījumiem, nav saskaņoti un līdz ar to var ļoti atšķirties no tiem, kuri ir spēkā izcelsmes dalībvalstī. Turklāt, kā ir apstiprināts šīs pašas direktīvas 7. panta 1. punktā, minēto noteikumu neievērošanas gadījumā var tikt noteikta izslēgšana no reģistra uzņemošajā dalībvalstī.

58 Jākonstatē, ka Direktīvas 98/5 8. pants attiecas uz īpašu tādu profesionālo darbību reglamentējošu un ētikas normu kategoriju, uz kurām ir izdarīta atsauce šīs pašas direktīvas 6. pantā, proti, normas, saskaņā ar kurām tiek noteikts, ciktāl reģistrētie advokāti var "praktizēt kā algoti juristi, strādājot pie cita advokāta, advokātu asociācijā vai juridiskā firmā, vai valsts vai privātā uzņēmumā".

59 Ņemot vērā Savienības likumdevēja izvēlēto plašo formulējumu, jāuzskata, ka minētais 8. pants attiecas uz visām tiesību normām, kuras ieviesusi uzņemošā dalībvalsts, lai novērstu interešu konfliktus, kurus atbilstoši tās vērtējumam varētu radīt situācija, kurā advokāts, no vienas puses, ir reģistrēts advokātu kolēģijas reģistrā un, no otras puses, ir nodarbināts pie cita advokāta, advokātu asociācijā vai juridiskā firmā vai valsts vai privātā uzņēmumā.

60 Attiecībā uz ar Likumu Nr. 339/2003 noteikto aizliegumu Itālijā reģistrētajiem advokātiem būt nodarbinātiem valsts iestādē, kaut vai tikai nepilna laika darbā, ir attiecināmi Direktīvas 98/5 8. pantā minētie noteikumi, vismaz tiktāl, ciktāl minētais aizliegums attiecas uz vienlaikus darbošanos advokāta profesijā un nodarbinātību valsts uzņēmumā.

61 Turklāt tas, ka šādu Itālijas Republikas ieviesto tiesisko regulējumu var uzskatīt par stingru, pats par sevi nav nosodāms. Interešu konflikta neesamība ir praktizēšanas advokāta profesijā neatņemama sastāvdaļa un it īpaši prasa, lai advokāti ir neatkarīgi attiecībās ar valsts iestādēm un citiem tirgus dalībniekiem, kuru ietekmei tie nekad nedrīkst būt pakļauti (šajā ziņā skat. 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā C-309/99 *Wouters* u.c., *Recueil*, I-1577. lpp., 100.–102. punkts). Protams, šajā ziņā ieviestie noteikumi nedrīkst pārsniegt to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu mērķi novērst interešu konfliktus. Tāda aizlieguma kā ar Likumu Nr. 339/2003 ieviestā samērīgums tomēr nav izvērtējams šī jautājuma ietvaros, kurš uz šo aspektu neattiecas.

62 Visbeidzot, kā jau tika konstatēts, izvērtējot šī jautājuma pieņemamību, jāuzsver, ka ar Direktīvas 98/5 8. pantu tiek prasīts, lai uzņemošās dalībvalsts tiesību normas tiktu piemērotas visiem šajā dalībvalstī reģistrētajiem advokātiem neatkarīgi no tā, vai viņi savu profesionālo nosaukumu ir ieguvuši šajā dalībvalstī vai citā dalībvalstī.

63 Neskarot pārbaudi, kura šajā ziņā ir jāveic Itālijas tiesām, jākonstatē, ka Likums Nr. 339/2003 nav piemērojams tikai un vienīgi Itālijas izcelsmes advokātiem un tādējādi nerada atgriezenisko diskrimināciju. Neapšaubāmi advokāti, uz kuriem attiecas šis likums, ir tie, kuri ir ieinteresēti būt nodarbināti iestādēs, kuras atrodas Itālijas Republikas vai kādas tās teritoriālās pašvaldības pārraudzībā vai kontrolē. Tomēr vismaz tiktāl, ciktāl runa ir par nodarbinātību valsts uzņēmumos, advokāti, kuri ir reģistrēti kādas Itālijas Republikas advokātu kolēģijas reģistrā un kurus līdz ar to ietekmē aizliegums vienlaikus veikt šādu darbu, var būt ne tikai Itālijas pilsoņi, bet arī citu dalībvalstu pilsoņi.

64 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto ceturto jautājumu ir jāatbild šādi: Direktīvas 98/5 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka uzņemošajai dalībvalstij ir tiesības attiecībā uz advokātiem, kuri ir tajā reģistrēti un kurus — vai nu pilna, vai nepilna laika darbā — nodarbina cits advokāts, advokātu asociācija vai juridiska firma vai privāts vai valsts uzņēmums, noteikt ierobežojumus vienlaikus praktizēšanai advokāta profesijā un minētā darba veikšanai, ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi nepārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu mērķi novērst interešu konfliktus, un tiek piemēroti visiem minētajā dalībvalstī reģistrētajiem advokātiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

65 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

1) EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts, 4., 10., 81. un 98. pants pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru ierēdņiem, kuri ir nodarbināti nepilna laika darbā, tiek liegts praktizēt advokāta profesijā, pat ja viņiem ir tiesības tajā praktizēt, izslēdzot viņus no advokātu kolēģijas reģistra;

2) Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvas 98/5/EK par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgu praktizēšanu dalībvalstī [lai atvieglotu pastāvīgu praktizēšanu advokāta profesijā dalībvalstī], kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta kvalifikācija, 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka uzņemošajai dalībvalstij ir tiesības attiecībā uz advokātiem, kuri ir tajā reģistrēti un kurus — vai nu pilna, vai nepilna laika darbā — nodarbina cits advokāts, advokātu asociācija vai juridiska firma vai privāts vai valsts uzņēmums, noteikt ierobežojumus vienlaikus praktizēšanai advokāta profesijā un minētā darba veikšanai, ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi nepārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu mērķi novērst interešu konfliktus, un tiek piemēroti visiem minētajā dalībvalstī reģistrētajiem advokātiem.

[Paraksti]